



## Vitlöksballaderna av Mo Yan

### Sammanfattning

*Vitlöksballaderna* är berättelsen om en by i nordöstra Kina under slutet av åttiotalet där bönderna på begär av staten odlar vitlök som främsta inkomstkälla. När vitlöksmarknaden kollapsar och staten vägrar ta emot böndernas vitlök får byfolket nog av den kinesiska maktapparaten som genom byråkrati och korruption länge underkuvat dem, och gör uppror. Resultatet blir en massarrestering där hederliga kvinnor och män skickas till fängelse och arbetsläger, familjer splittras och självmord begås. Samtidigt får vi följa några av invånarnas liv i byn och uppleva kärleksaffärer samt se nära vänskapsband knytas, vilket dock bara är några få ljusglimtar i bokens annars mycket mörka tema.

### Om författaren

*Mo Yan* föddes år 1956 i Gaomi, Shandongprovinsen i Kina som Guan Moye, men kom senare att gå under pseudonymen *Mo Yan*<sup>1</sup>. Han påbörjade sin grundskoleutbildning i Gaomi, men var i femte klass tvungen att hoppa av på grund av tumulten kring Kulturrevolutionen och började istället arbeta som bonde under några år, för att sedan sadla om till fabriksarbetare år 1973<sup>2</sup>. Tre år senare anslöt han sig till Kinas frihetsarmé och började något senare sitt författarskap genom att publicera sina första verk under tiden då han studerade vid frihetsarméns konstakademi<sup>3</sup>. För sitt verk *Vitlöksballaderna* (1989; *Tiantang suantai zhi ge*) blev *Mo Yan* så hårt kritiserad för att ha målat upp en korrupt och grym bild av den kinesiska statens ämbetsmän att han under en tid inte tilläts lämna landet<sup>4</sup>, och *Big breasts, wide hips* (1995; *Fengru feitun*) tvingades han dra tillbaka samt skriva en självkritik på grund av dess sexuella innehåll samt misslyckandet av att beskriva klasskampen enligt det Kinesiska Kommunistpartiets linjer<sup>5</sup>.

År 1997 lämnade emellertid *Mo Yan* den Kinesiska frihetsarmén för att övergå till tidningsredaktör för *Beijing Procuratorial Daily*<sup>6</sup>. *Mo Yan* har vunnit många prestigefyllda litteraturpriser, bland annat det högt ansedda *China's Annual Writer's Prize*<sup>7</sup>.

### Om boken

Boken inleds med att vi får följa när Gao Yang blir gripen av polisen för att ha deltagit i ett uppror mot länstyrelsens kontor, och kapitlet fortsätter sedan ur Gao Yangs perspektiv med hur dennes släkting och medbrottsling Gao Ma lyckas undkomma samma poliser. Senare kan vi även läsa om detta fast hur Gao Mas perspektiv, vilket i grunddrag är den något komplexa berättarteknik författaren använder genom boken; han blandar tidsperspektiv, drömmar och huvudperson rätt friskt genom fyra parallella historier som tillslut vävs samman, vilket närmast får mig att dra tankarna till filmen *Pulp Fiction* som åtnjuter samma dramaturgi. De övriga två historier som inte redan nämnts behandlar den sköna Jinju och hennes behårda mor fjärde faster, där den sistnämnda titeln bara ger en försmak till de intrikata sätten att benämna olika delar av släktband i byn och Kina i övrigt. Den uppenbara fördelen med den här typen av berättarteknik, förutom det faktum att den är väldigt dramaturgiskt iögonfallande gentemot en raklinjig variant, är att man förstår de olika situationerna, karaktärernas tankesätt och synvinklar på ett djupare plan. De olika historierna i sig präglas förstås också av något olika teman, fastän med den ständigt svarta bakgrundsdekoren, såsom den olyckliga kärleksaffären mellan Gao Ma och Jinju, fjärde fasters kamp mot dem båda och sin egen olyckliga livssituation, samt den olyckligt dömde Gao Yangs kamp mot byråkratin och det kinesiska rättsväsendet.

---

1 Literature Resource Center, 2008-03-03

2 Britannica Online Encyclopedia, 2008-03-03

3 Britannica Online Encyclopedia, 2008-03-03

4 Literature Resource Center, 2008-03-03

5 Britannica Online Encyclopedia, 2008-03-03

6 Literature Resource Center, 2008-03-03

7 Literature Resource Center, 2008-03-03



Om jag skulle sammanfatta boken med ett ord skulle det nog bli just ordet olyckligt, på sina ställen spetsat med en nypa sarkasm från den kinesiska maktapparatusens ämbetsmän, vilkas beteenden och karaktärer vid vissa tillfällen fick mig att vilja slita fram en tipexpenna och bokstavligt talat radera ut dem ur historien. Det faktiska huvudtemat, som innebär att staten uppmanar bönderna till att odla en gröda, för att sedan neka dem betalt vid skörden kan man förvisso ha överseende med och skylla på dålig planeringspolitik, men den byråkrati och korruption som omger handeln har jag svårt att se något rättfärdigande av.

*"'Vägavgiften', svarade ynglingen kyligt. 'Men jag har ju en åsnekärra!' Till och med skottkärror måste betala!'" - Vitlöksballaderna, s. 280.*

En tvetydig bild av den kinesiska oviljan att betala skatt i sammankoppling med samma lands korruption och byråkrati - en kombination eller en tolkningsfråga?

Att använda orden korruption och byråkrati utan att nämna det kinesiska rättsväsendet känns lite som att ta ur sitt sammanhang lösryckta ord, och i denna bok är det heller inget man undkommer. Människor behandlas som djur, både innan och efter de satts bakom galler, och man märker hur skrämmande starkt det kinesiska Kommunistpartiets makt är, samt hur skrämmande lite ett människoliv kan vara värt. Det intressanta med denna del av boken tycker jag personligen var att det gav en realistisk inifrånblick av det kinesiska rättsväsendet från ett annat håll än vad jag nyligen läst om i *Röd Åklagare* av *Xiao Rundcrantz*, något som dock inte dementerade något av de smärre behagliga faktumen ur endera berättelserna, och det är svårt att låta bli att lämna ett citat ur en paroll som står skriven på affischerna från förhørsrummen i de båda böckerna, vilken visar på partiets inskränkta makt att bestämma att den de har gripit också blir skyldig så fort man satt handklovar på denne, oavsett om han eller hon är det eller inte:

*"'Känner du till regeringens policy?' Ja, ja, det gör jag: mildhet mot dem som bekänner, stränghet mot dem som kämpar emot, hårda straff för dem som inte erkänner alls!'" - Vitlöksballaderna, s. 318.*

För att åter knyta an till historien så är något som fascinerar mig tidsåldern i vilken romanen är förlagd till, nämligen i skrivande stund nutid. Åsnor och vagnar som fortskaffningsmedel, kangen som säng och inte minst de traditionella kinesiska förhållningssätten till allt och alla i kontrast till när plötsligt Gao Ma plockar upp en freestyle ur fickan, och man blir återigen påmind om att man befinner sig årtionden, om inte århundraden längre fram i tiden än vad man först trodde. Kontrasten mellan dåtid och nutid gör sig märkbart påmind i den lilla byn på landsbygden, och för egen del tycker jag att det är rätt häftigt att se hur det icke gradvis utvecklade samhället ser ut och fungerar, hur kineserna på något märkligt sätt lyckas få sin uråldriga kultur att gå ihop med den moderna tekniken. Även fast de båda världarna både krockar och smälter samman på samma gång så är andan i boken ändå rätt tidlös ur ett kinesiskt perspektiv sett, eftersom den mestadels behandlar människors olika förhållningssätt till varandra, mänsklig desperation och oceaner av känslösvall och ilska.

### **Slutsats**

Den goda berättarteknik är något som talade mycket till mig, liksom det faktum att boken är oerhört realistiskt skriven, och många gånger tror man nästan att detta är fyra renodlade dagboksberättelser som vävts ihop. Historien i sig, liksom porträtterandet av de olika karaktärerna är väldigt väl skrivna och bidrar alla till denna realistiska illusion. Något som jag dock är känslig för och som jag tycker är alltför väl skrivet i en negativ mening är de många uttömmande beskrivningarna på atomnivå av alla de orelevanta saker våra sinnen kan uppfatta. Speciellt gäller detta *Mo Yans* stora förkärlek till att beskriva de mest vidriga stanker, känslor och bilder man kan tänka sig, och detta blir i mitt tycke ett alltför detaljperverst verk, vilket jag dock



antar tilltalar många andra med tanke på det allmänt kritikerrosade omdömet. I egenskap av att utnyttja denna analys till något av ett självterapeutiskt ändamål måste jag även nämna de många gånger jag stört mig på felskrivningar och felformuleringar i boken, som exempelvis användandet av "en" istället för "ett" och så vidare. I övrigt är jag faktiskt på rätt god fot med *Anna Gustafsson Chen* som översatt boken, inte minst från en kinesiskstuderandes fascination över någon som bemästrar detta språk (att sticka in orden *till fullo* här vore frestande) till en sådan hög grad.

För att knyta ihop påsen och försöka runda av - uppåt - måste jag säga att jag är tämligen nöjd med karaktärsskildringarna, där det närmaste boken kommer en hjälteikon är Gao Ma, vilken inte tar upp för mycket ljus för att lämna någon annan i skuggan. Den jämna uppdelningen av huvudpersoner är välgjord, och det faktum att två av dem är kvinnor bidrar till en bättre förståelse för att kunna grunda en mer allmän uppfattning om livet i byn. Man får en väldigt realistisk bild över hur olika människor i det moderna Kinas landsbygd tycker, känner och fungerar i ett något väl adjektivdrypande romanformat. Om jag vore du skulle jag kanske läsa den, men om du vore jag skulle du nog behöva lite tid för att ge den en andra chans.

### Referenser

*Mo Yan - Vitlöksballaderna* 2001  
ISBN: 91-88420-56-6

*Britannica Online Encyclopedia* Hämtat 2008-03-03 OBS! Kräver inloggningsuppgifter.  
<http://search.eb.com.lt.itag.bibl.liu.se/eb/article-9390165>

*Literature Resource Center* Hämtat 2008-03-03 OBS! Kräver inloggningsuppgifter.  
<http://galenet.galegroup.com.lt.itag.bibl.liu.se/servlet/LitRC?vrsn=3&OP=contains&locID=link&srchttp=athr&ca=1&c=1&ste=6&tab=1&tbst=arp&ai=U14322797&n=10&docNum=H1000146165&ST=mo+yan&bConts=12585119&finalAuth=true>